

ÚJ NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

– Előszó –

ARDAY LAJOS *

Szakmai körökben elfogadott, de nem közismert tény, hogy 1526 és 1918 közötti évszázadokban nem beszélhetünk önálló magyar külpolitikáról. A középkori magyar királyság, vagy annak meghatározó része a Habsburg birodalmon belül sikerrel megőrzött egyfajta belső önkormányzati, megyei autonómiát, de a külügyeket Bécsben intézték. A nemzeti újjászületés és reformok korában a gazdaság és közlekedés mintaoszágának ugyan Angliát tekintették Széchenyiék (és kortársaik Itáliától Svédorszáig), a politikai élet két fő megold(hat)atlan kérdése a nemzeti függetlenség és a nem magyar nemzetiségek helyzete-követelései nem terjedtek túl a birodalom határain. A 20. század addig elképzelhetetlen pusztításai-szenvedései közepette visszatekintve az 1867 és 1914 közötti fél évszázad aranykornak tűnt, pedig sok tekintetben már ekkor megjelentek a tragikus véghez vezető jelenségek. Az 52 milliós birodalom európai nagyhatalomnak számított, s helyzete a német és olasz szövetséggel megingathatatlanak látszott. A helyi politikán túl az Ausztriához fűződő viszony lazítására, az önálló magyar haderő megteremtésére törekvő közjogi viták és a nemzetiségi 'agitátorok' tevékenysége keltett némi érdeklődést. Nemcsak a széles néptömegek, de a magyar politikai elit külpolitikai érzéke is elsatnyult. A harmincmillió Magyarországi vágyalmának bővületében nem vették észre, hogy a világban új, hatalmas erők működnek: a Monarchia szétzúzására irányuló szerb szándékokat nemcsak Orosz-, hanem Franciaország is támogatja, ahogyan az Erdély elszakítására törekvő Romániát is; az Egyesült Államokban a milliós nagyaságrendű szlovák, cseh és ruszin munkásság vezetői egy csehszlovák állam eszméjének igyekeznek megnyerni a döntéshozókat, - s valóban, 1918-ben Masaryk nem Prágában, hanem Pittsburgben és Philadelphiában „csinálta meg” az új államot. Lehet, hogy ez így nem hangzott el, de a korszellemre jellemző, hogy amikor Nagy-Britannia esetleges szembekerülésére figyelmeztették, Széll Kálmán miniszterelnök odavetette: „Az angol flottának nincs kereke, hogy idejőjön.”

Az igaz, hogy a megcsönkített és kifosztott, de független Magyarország józan elitje, Horthy, Bethlen és Teleki Angliában látta a gazdasági és politikai stabilitás, mi több, a békés határrevízió legfőbb támaszát; a (kül)politika iránt érdeklődők óriási többségét elvakították a hitleri Németország valóban lenyűgöző gazdasági és katonai sikerei és nem láttak Berlinen túl. A megismétlődő nemzeti katasztrófa után hazánk - a nyugati hatalmak által cserbenhagyott egész kelet-közép-európai térséggel együtt - a szovjet birodalom „csatlós országává” vált, és sem 1948-49, sem pedig 1956 után nem létezhetett önálló, a nemzeti érdekeket képviselő magyar külpolitika. Ez a „szoroson egyeztető” diplomácia kora, s csak az 1960-as évek közepevégtől beszélhetünk bátortalan, fél-önálló legalábbis elnézett magyar külpolitikai kezdeményezésekről, elsősorban a semlegesek és el-nem-kötelezettek (Ausztria, Finnország, Jugoszlávia) irányában, a határon túli magyar kisebbségek érdekében. A „gulyás” és „fridsider-kommunizmus”, a „legvidámabb barakk” országában, az egyéni ügyeskedés, belföldi érvényesülés szűkzárta légkörében nem fejlődhetett ki önálló külpolitikai hatáskör és gondolkodás.

---

* A szerző: Arday Lajos történész, a Magyar Tudományos Akadémia doktora.

Az 1989-91-ben visszanyert függetlenség szabad(abb) külpolitikai orientáció előtt nyitotta meg az utat. A jól ismert hármas célrendszer: euroatlanti integráció, jószomszédi viszony, határon túli nemzetrészek érdekvédelme-támogatása nemzeti konszenzussal valósul(t) meg, de a túlzott remények és elvárások meghiúsulása ismét befelé fordították a figyelmet. Napjaink külpolitikai érdeklődése alig terjed túl a szomszédos országokon, és ez jó irányban történő elmozdulás – az ott élő magyarok sorsát illetően. Két eseménysor keltett nagyobb figyelmet, a határaink mentén zajló magyarokat is sújtó délszláv testvérháború és a Meciár, Ficzo, Slota- féle magyarellenes politika Szlovákiában.

Égető szükség van egy olyan modern, kézbevehető, a világhálón is megjelenő, olvasott külpolitikai szemlére, amely a szakmabelieken túl, szól minden érdeklődőhöz, megszólít fiatalokat, s ami a legfontosabb: nem csupán magyarul és a világnyelveken, de a szomszédos országok nyelvein is. Ismert az a nyugati, főleg amerikai elképzelés, hogy Lengyelország szolgáljon mintául a szomszédos nagy keleti térség, Ukrajna és Fehéroroszország számára, Magyarország pedig a déli, az Európai Unióba törekvő balkáni országok felé.

Ezt a célt is kívánja szolgálni folyóiratunk, ezt fejezi ki címe is. Szerény eszközeinkkel szeretnénk elősegíteni annak felismerését, hogy ebben a szerencsétlen sorsú térségben sorstársak vagyunk, egymásra utaltak, Lengyelországtól Bulgáriáig és Albániáig. Csak akkor tudunk előnyösebb pozíciót kivívni az egységesülő Európán belül, ha összefogunk közös, regionális érdekeink védelmében, követve a skandináv példát.

S ha már kicsit is hozzá tudunk járulni ennek felismeréséhez, munkánk nem hiábavaló, s meghozza gyümölcsét a beláthatatlan jövőben.

© DKE 2010

dke[at]southeast-europe.org
<http://www.southeast-europe.org>

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke[at]southeast-europe.org címre. *A cikket a következőképpen idézze:*
Arday Lajos: Új nemzetközi kapcsolatok – Előszó. *International Relations Quarterly*, Vol. 1. No. 1. (2010) 2 p.
Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*